

Osvrti i kritike

Filipp de Diversis, *Opisanie slavnoga goroda Dubrovnika*, prevod s serbskohrvatskoga jezika, komentarij N. P. Manančikovej, Voronežskij gosudarstvennyj universitet, Izdateljsko-poligrafičeskij centr Voronežskogo gosudarstvennogo universiteta, 2012, 160 str.

Talijanski humanist Filip de Diversis, koji je sredinom XV. stoljeća učiteljevao u Dubrovniku, napisao je neveliku, ali važnu knjižicu *Opis slavnoga grada Dubrovnika*. Poštujući sve kanone srednjovjekovnog literarnog žanra *laudes civitatum*, autor je u prologu izložio sadržaj, svrhu i cilj svoga rada, a zatim je u četiri cjeline, podijeljene na ukupno 49 poglavlja, opisao položaj grada, njegove građevine, političko uređenje i običaje njegovih građana.

Djelo je izvorno napisano na latinskome jeziku i sačuvano u više prijepisa. Prvi ga je put 1882. godine objavio Vitaliano Brunelli prema prijepisu koji se čuva u Zadru, i taj je prijepis u prijevodu Ivana Božića izdan u Dubrovniku 1973. godine. U Državnom arhivu u Dubrovniku sačuvan je najstariji prijepis Diversisova *Opisa*, za kojim je posegnula povjesničarka Zdenka Janeković-Römer, transkribirala ga, prevela na hrvatski i u dvojezičnom izdanju objavila 2004. godine.

Diversisov rad nije nepoznat ni ruskoj historiografiji. S njim ju je upoznao povjesničar V. V. Makušev u drugoj polovici 19. stoljeća, ali samo fragmentarno. Kao tajnik ruskog konzulata, Makušev je nepune četiri godine proveo u Dubrovniku, gdje je u knjižnici samostana Male braće i privatnoj biblioteci Meda Pucića naišao na rukopise Diversisova *Opisa Dubrovnika*, o njima pisao i objavio njegove neprevedene dijelove. Otada su mnogi ruski povjesničari poput I. N. Goleniščeva-Kutuzova, I. G. Vorobjove, M. M. Frejdenberga, N. N. Podoprigrorove i drugih proučavali i citirali Diversisovo djelo.

Docentica na Državnom sveučilištu u Voronežu, doktorica povijesnih znanosti N. P. Manančikova, svoj je znanstveni rad posvetila proučavanju dubrovačke povijesti. O Diversisovu

djelu već je pisala u više članaka i knjiga o društvenom i političkom razvoju Dubrovnika. Sada je, oslanjajući se na Božićev prijevod iz 1973. godine, njegov *Opis* s hrvatskoga prevela na lijep i odnjegovan ruski jezik. U predgovoru je detaljno obradila Diversisov zapis kao važan povijesni izvor, a sam prijevod obogatila iscrpnim tumačenjima i komentarima. Stoga u svakom slučaju treba pozdraviti objavljivanje ove knjige kao vrijedan doprinos proučavanju dubrovačke povijesti.

Mihaela Vekarić

The European Tributary States of the Ottoman Empire in the Sixteenth and Seventeenth Centuries, ur. **Gábor Kármán** i **Lovro Kunčević**. Leiden - Boston: Brill, 2013, 449 str.

U siječnju 2009. godine u Dubrovniku je održan međunarodni skup pod nazivom *The European Tributary States of the Ottoman Empire*. Može se reći da je to bio prvi skup koji je okupio povjesničare čiji je znanstveni interes usmjeren na istraživanje statusa tributarnih zemalja poput Dubrovnika, Vlaške, Moldavije, Transilvanije, Krima i kozačke Ukrajine, te na njihove odnose s Osmanskim Carstvom.

Zbornik *The European Tributary States of the Ottoman Empire in the Sixteenth and Seventeenth Centuries* sadrži materijal iznesen na spomenutom skupu, a uključene su i dodatne studije da slika o tributarima Osmanskog Carstva bude što potpunija.

Zbornik je podijeljen na četiri cjeline, a prva sadrži radove o statusu raznih osmanskih tributara. Viorel Panaite analizira postupne promjene u statusu Vlaške i Moldavije, u kojima se tijekom 15. i 16. stoljeća uočava rast osmanske kontrole. Natalia Królikowska opisuje odnose Krimskog kanata s Osmanskim Carstvom. Autorica se pritom podjednako oslanja na pravne interpretacije statusa kanata i na činjenice koje svjedoče o njegovoj autonomiji. Teréz Oborni, pak, piše o statusu Transilvanije, to jest o njenim naporima da kroz